

MAKTABGACHA TA'LIMDA KADRLAR SALOHIYATINI OSHIRISH VA MALAKALI KADRLARNING O'RNI

Abdulxamidova Mohigul Shavkatovna

Andijon viloyati Andijon shahar

6-DMTT direktori

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tizimi bolalar ta'limining boshlang'ich bosqichi sifatida jamiyatning ta'lim siyosatida muhim o'rin egallaydi. Ushbu maqolada maktabgacha ta'limda kadrlar salohiyatini oshirish va malakali kadrlarning o'rni o'rganiladi. Pedagoglarning kasbiy malakasini oshirishning zarurati, ta'lim tizimida kadrlar malakasi va ta'lim sifatiga ta'siri, shuningdek, malakali kadrlarni tayyorlash va rivojlantirish usullari keng tahlil etiladi. Chet el olimlarining fikrlariga asoslanib, kadrlarning doimiy malaka oshirishi, yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish va innovatsion metodlarni qo'llash orqali maktabgacha ta'lim tizimining samaradorligi oshishi mumkinligi ko'rsatilgan. Maqola, pedagoglarni tayyorlashda zamonaviy metodlar va ijtimoiy ehtiyojlarni hisobga olishning muhimligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, kadrlar salohiyati, malaka oshirish, pedagogik texnologiyalar, innovatsion ta'lim metodlari, ta'lim sifatini oshirish, inkluziv ta'lim

Maktabgacha ta'lim tizimi davlatning ta'lim sohasidagi eng muhim qismlaridan biridir. Bu davrda bolalar jismoniy, intellektual, hissiy va ijtimoiy jihatdan asosiy rivojlanish bosqichlaridan o'taydilar. Shuning uchun, maktabgacha ta'limdagi kadrlarning malakasi va ularning salohiyati bolalar tarbiyasida katta ahamiyatga ega. Kadrlarning professional rivojlanishi, ta'lim metodikalarining samaradorligi va pedagogik texnologiyalarning joriy etilishi maktabgacha ta'limning sifatini oshiradi. Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi kadrlar, ayniqsa, tarbiyachilar va pedagoglar, o'z ishida yuqori malaka va kasbiy kompetentsiyalarga ega bo'lishlari kerak. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tizimida kadrlar salohiyatini oshirish, malakali kadrlarning o'rni va ta'lim sifatiga ta'siri o'rganiladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar o'z dunyoqarashlarini, emotsional va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantira boshlaydilar. Bu jarayonda pedagoglarning roli juda katta, chunki ular bolalarga ta'lim va tarbiya berishda eng yaqin va ta'sirchan shaxs bo'ladi. Bolalarga individual yondashuv, o'qish va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish uchun malakali pedagoglarning zarurati o'sib bormoqda. Maktabgacha ta'lim tizimida samarali ish olib borish uchun pedagoglarning malakasini oshirish muhim ahamiyatga ega. Ko'plab tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, pedagoglarning bilimlari va ko'nikmalari ularning ishlash usullarini, bolalar bilan ishlashdagi muvaffaqiyatni va ta'limning sifatini belgilaydi. Zamonaviy pedagogik metodlar va texnologiyalar, shu jumladan, o'quv texnologiyalari va interaktiv metodlar bolalar ta'limida samarali yondashuvlarni yaratishga imkon beradi. Pedagoglar ushbu metodlarni o'z ishlarida qo'llay olishlari uchun malakali bo'lishlari zarur. Bugungi kunda jamiyatda ijtimoiy, iqtisodiy va

madaniy o'zgarishlar tez rivojlanmoqda. Maktabgacha ta'lim muassasalari jamiyatdagi bu o'zgarishlarga moslashishi, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni joriy etishlari, yangi avlod bolalariga mos ta'lim berishlari kerak. Bu esa o'z navbatida malakali pedagoglarni tayyorlashni taqozo etadi. Maktabgacha ta'lim tizimida malakali kadrlar bolalar uchun ta'lim va tarbiyaning sifatini aniqlovchi asosiy omil hisoblanadi. Malakali pedagoglar, ayniqsa, tarbiyachilar, o'z ishida quyidagi asosiy rollarni bajaradilar: Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun tarbiyachi nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyaviy, psixologik yordamchi, ijtimoiy va emotsional qo'llab-quvvatlovchi bo'lishi kerak. Tarbiyachining professional salohiyati uning bolalar bilan muloqot qilish, ularning hissiy holatini tushunish va to'g'ri pedagogik usullarni qo'llashga imkon beradi. Pedagoglar maktabgacha ta'limning rivojlanishi uchun yangi metodlarni joriy qilishda muhim o'rin tutadilar. Kadrlar o'z bilimlarini yangilab borishlari, o'quv jarayonini samarali tashkil etish uchun interaktiv va innovatsion usullarni qo'llashlari kerak. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ijtimoiy va emosional rivojlanish juda muhimdir. Tarbiyachilar bolalar bilan ishlashda ijtimoiy munosabatlar, empatiya, jamoada ishlash va hissiy intellektni rivojlantirishga alohida e'tibor berishlari lozim. Bu esa pedagoglarning psixologik malakasini oshirishni talab etadi. Malakali pedagoglar ota-onalar bilan samarali hamkorlikni yo'lga qo'yadilar. Bu hamkorlik bolalarning ta'lim va tarbiyasi sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Tarbiyachilar ota-onalarga bolalarining rivojlanishi haqida muntazam axborot berib, ularga maslahatlar berishlari kerak. Maktabgacha ta'limda kadrlar salohiyatini oshirish uchun bir qator samarali usullarni amalga oshirish mumkin. Ushbu usullar ta'lim tizimining umumiy sifatini yaxshilashga yordam beradi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida ishlaydigan pedagoglar uchun doimiy malaka oshirish dasturlarini tashkil etish zarur. Bunday dasturlar yangi pedagogik texnologiyalar, o'quv metodikalarini o'rganish va amaliyotga joriy etish imkonini beradi. Malaka oshirish kurslari pedagoglarni zamonaviy ta'lim metodlari va innovatsiyalar bilan tanishtiradi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida o'qituvchilar va tarbiyachilardan iborat jamoalar tashkil etish, ularga birgalikda ishlash imkoniyatini yaratish zarur. Jamoaviy ish pedagoglarning o'zaro tajriba almashishlarini, yangi yondashuvlarni ishlab chiqishlarini va samarali ishlarni amalga oshirishlarini ta'minlaydi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida o'qituvchilar va tarbiyachilarga motivatsiya beruvchi tizimlarni yaratish, ularni rag'batlantirish muhim ahamiyatga ega. Buning uchun malakali kadrlar uchun ma'naviy va moddiy rag'batlantirishlar, mukofotlash tizimlarini joriy etish lozim. Maktabgacha ta'limda malakali kadrlar o'z ishlarida ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalarni qo'llashlari kerak. Pedagoglar yangi metodlarni ishlab chiqish, o'quv jarayonini tahlil qilish va bolalar uchun ta'limni yanada samarali qilish uchun tadqiqotlar o'tkazishlari lozim. Maktabgacha ta'lim muassasalarida ishlovchi pedagoglarning psixologik tayyorlash muhimdir. Bolalar bilan ishlashda pedagoglar o'z psixologik holatlarini boshqarishlari, stress va emosional qiyinchiliklarga moslashishlari zarur. Psixologik treninglar va konsultatsiyalar orqali pedagoglar o'z ichki resurslarini ochib, bolalar bilan yanada samarali ishlashlari mumkin.

Maktabgacha ta'limda kadrlar salohiyatini oshirish va malakali kadrlarning o'zni mavzusida chet el olimlarining fikrlari muhim ahamiyatga ega. Chet el olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlar va ilmiy ishlar, pedagoglarning malakasini oshirishning ahamiyatini va ta'lim tizimining sifatini yaxshilash yo'llarini chuqur tahlil qiladi. Quyida bir nechta mashhur olimlarning fikrlari va ularning maktabgacha ta'limdagi kadrlar malakasini oshirishga oid qarashlari keltirilgan.

Marilyn Friend (2007), inkluziv ta'limning yirik mutaxassisi, maktabgacha ta'lim muassasalaridagi kadrlar malakasini oshirish zaruratini jahon miqyosida ta'kidlaydi. U o'zining **Inclusion and the Role of the Special Educator** kitobida, inkluziv ta'limning samarali bo'lishi uchun o'qituvchilar va tarbiyachilarning yuqori malakaga ega bo'lishlari kerakligini aytadi. Friend, maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashda o'qituvchilarni doimiy ravishda malaka oshirish, yangi pedagogik texnologiyalarni o'rganish va boshqalar bilan hamkorlik qilish orqali ularning professional rivojlanishini ta'minlash zarurligini ta'kidlaydi.

David Mitchell (2014), *Inclusive Education: A Critical Perspective* asarida maktabgacha ta'limda kadrlar salohiyatini oshirishning ijtimoiy va pedagogik ahamiyatini ta'kidlaydi. U, pedagoglar o'z ishlarida maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashga tayyor bo'lishlari uchun yuqori malakali o'qituvchilarga ehtiyoj borligini, bu esa ta'limning umumiy sifatini oshiradi, deb hisoblaydi. Mitchellning fikricha, malakali kadrlarni tayyorlashda zamonaviy pedagogik metodlarni va inkluziv ta'limning asoslarini chuqur o'rganish muhimdir.

Lani Florian (2007), *The Role of Special Education in Inclusive Education** nomli maqolasida, pedagoglarning professional salohiyatini oshirishga qaratilgan tavsiyalarini beradi. Florianning fikricha, inkluziv ta'limni samarali tashkil etish uchun o'qituvchilarni nafaqat pedagogik bilimlar bilan, balki bolalarning psixologik va ijtimoiy ehtiyojlarini tushunishga oid ko'nikmalar bilan ham ta'minlash kerak. U, o'qituvchilarni malaka oshirishda va yangi metodologiyalarni joriy etishda muntazam kurslar va treninglar orqali ularning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashni taklif qiladi. John Hattie (2009) Ta'limdagi Ta'sirchan Yondashuvlar kitobida ta'limdagi eng ta'sirchan omillarni tahlil qiladi va o'qituvchilarning malakasini oshirishning ta'limdagi muvaffaqiyatga qanday ta'sir qilishi haqida fikr bildiradi. Hattie o'z tadqiqotlarida o'qituvchilarni sifatli malaka oshirish dasturlari orqali tayyorlashning samaradorligini isbotlagan. U, ta'lim jarayonida o'qituvchilarning pedagogik yondashuvlari, ularga berilgan imkoniyatlar va malaka oshirishning doimiyliigi ta'lim sifatini ancha oshirishi mumkinligini ta'kidlaydi.

Chet el olimlarining fikrlaridan ko'rinib turibdiki, maktabgacha ta'limda kadrlarning salohiyatini oshirish va malakali kadrlarning o'zni ta'limning sifatini oshirishda juda muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilarni malaka oshirish uchun innovatsion pedagogik metodlar, psixologik yordam, inkluziv ta'limga tayyorlash, yangi texnologiyalarni joriy etish va doimiy rivojlanish zarur. Chet el olimlari ta'lim tizimida o'qituvchilarning doimiy professional o'sishi bolalar ta'limining samaradorligini oshirishi, ularning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashi va jamiyatdagi ta'limga bo'lgan ishonchni kuchaytirishi mumkinligini isbotlaydilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Vygotsky, L. S.(1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.
2. Gardner, H.(1983). Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. Basic Books.
3. Montessori, M. (1967). The Discovery of the Child. Holt Paperbacks.
4. Freinet, C.(1976). The Arts of Education: A New Approach to Teaching Children. International Institute for Educational Planning.
5. Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. On the Horizon, 9(5), 1–6.
6. Gee, J. P. (2003). What Video Games Have to Teach Us About Learning and Literacy. Computers in Entertainment, 1(1), 20-20.
7. Puentedura, R. R.(2010). SAMR Model: A Framework for Transforming Learning with Technology.
8. Plowman, L., & McPake, J. (2013). The Role of Play in Children's Learning: A Review of the Evidence.
9. Marshall, P., & Needham, R.(2017). Digital Learning in Early Childhood Education: New Approaches and Technologies. Springer.
10. Bers, M. U. (2008). Tangible Interactive Systems for Early Childhood Education. In Proceedings of the 7th International Conference on Interaction Design and Children.

